

Zoals in de Schriften staat

Voorganger: Ds. Heleen Weimar

Lezingen:

1^e schriftlezing: Lucas 24, 13-35

2^e schriftlezing: 1 Korintiërs 15, 1-11

Gemeente van Jezus Christus,
Hoe is het verdergegaan, toen Jezus was gestorven, maar toen hij daarna aan zijn leerlingen verscheen als door God opgewekt? Hoe hebben Jezus' volgelingen die onuitsprekelijke ervaring van hoop en nieuw leven verteld en doorverteld? Hoe zijn ze het op gaan schrijven? Hoe zijn ze het gaan lezen en over gaan schrijven?

In zijn kinderbijbel *Koning op een ezel* geeft Nico ter Linden een heel aardige voorstelling van dit vertel- en schrijfproces. Nico ter Linden beschrijft hoe de evangelisten Matteüs en Lucas zich aan het schrijven zetten. Hoe ze met elkaar overleggen wat ze aan materiaal zullen gebruiken en elkaar voorlezen wat ze hebben opgeschreven.

‘Weet je nog,’ zei Matteüs tegen Lucas, ‘hoe zielsverdrietig wij waren toen Jezus was gestorven?’

‘Ja,’ zei Lucas, ‘dat weet ik nog precies. “Laten we maar weer naar Emmaüs gaan,” zeiden we tegen elkaar, “terug naar ons oude leven.” Maar gelukkig kreeg de wanhoop ons niet helemaal te pakken, gaandeweg groeide ons vertrouwen dat onze God, de God van Mozes en Elia, zich ook over Jezus had ontfermd. En we bedachten dat wij de verhalen van Jezus moesten opschrijven. Zoals Mozes en Elia onder ons voortleven in de verhalen die over hen de ronde doen, zo wilden wij dat Jezus zou voortleven in de verhalen die wij gingen opschrijven.’

‘Ja,’ zei Matteüs, ‘en toen heb jij dat verhaal gemaakt dat eigenlijk over ons tweeën ging: over twee zielsverdrietige mannen uit Emmaüs die teruggingen naar waar ze vandaan kwamen. Maar gaandeweg hervonden ze hun vertrouwen: God is sterker dan de dood. Dat was ons eerste verhaal. Een paasverhaal.’

‘Eigenlijk is het nu jouw beurt om een paasverhaal te maken,’ zei Lucas. ‘Dan kun jij op jouw manier vertellen dat Jezus leeft, al is hij dan dood en begraven.’

‘Misschien doe ik dat wel een keer,’ zei Matteüs, ‘maar ik weet niet of ik dat wel zo mooi kan als Johannes.’

‘Heeft Johannes dan ook een paasverhaal geschreven?’ vroeg Lucas.

‘Ja,’ zei Matteüs. ‘Het zat in een brief die ik net van hem kreeg. Zijn verhaal gaat over Maria Magdalena, je weet wel, de vrouw die van verre zag hoe Jezus werd gekruisigd en die erbij was toen hij werd begraven.’ (*Koning op een ezel*, p.213)

Heel aansprekend geeft Nico ter Linden weer hoe dit proces van vertellen en opschrijven en voorlezen gebaseerd is op twee pijlers: allereerst de ervaringen van hoop en nieuwe moed en van vertrouwen op God, die de verschijningen van Jezus als de Opgestane teweeg brengen. Ten tweede de betekenis die aan deze ervaringen wordt verleend, door allerlei verbanden te zien met wat er in de bijbel staat, ons Oude Testament. Het gebeurt *zoals in de Schriften staat*. Natuurlijk leeft Jezus voort bij God en onder ons, in de verhalen, zo is het met Mozes en Elia toch ook. Dat is bijvoorbeeld het verband dat, volgens Nico ter Linden, Matteüs en Lucas leggen, de betekenis die zij geven aan hun ervaringen van hoop en richting in hun leven.

Nu is het bijzondere, dat hoofdstuk 15 van Paulus' brief aan de Korintiërs ons van nog veel dichterbij een inzicht geeft in dit vertel- en schrijfproces, deze beweging van het delen van ervaringen en het geven van betekenis daaraan, door middel van verwijzingen naar *wat er in de Schriften staat*.

Paulus schrijft zijn eerste brief aan de gemeente van Korinte in de jaren 52-54 na Christus. Hij had Jezus tijdens diens leven niet gekend. Hij had niet de tekenen gezien die Jezus deed, had niet het onderwijs van Jezus genoten, was niet getuige geweest van Jezus' lijden en sterven.

Paulus ontmoette Jezus in een visionaire ervaring, die hij als een roeping onderging (Galaten 1, 15-16). Dat was zo ongeveer in het jaar 33. Door deze roepingservaring veranderde Paulus' leven radicaal. Van vervolger van Jezus' volgelingen werd hij zelf een volgeling.

Maar eigenlijk wist hij van Jezus dus heel weinig af. Hij moest worden bijgepraat. Dat zal zeker gebeurd zijn toen hij naar Jeruzalem ging en daar Petrus heeft gesproken (Galaten 1, 18).

Dit is wat hem (samenvattend) werd verteld en wat hij op zijn beurt doorgaf aan de Korintiërs:

*‘dat Christus voor onze zonden is gestorven,
zoals in de Schriften staat,
dat hij is begraven
en op de derde dag is opgewekt,
zoals in de Schriften staat,
en dat hij is verschenen aan Kefas (Petrus)
en vervolgens aan de twaalf leerlingen.’*

Nog voor Marcus en Matteüs en Lukas en Johannes hun evangeliën gingen opschrijven, was dit dus het bericht dat over Jezus dat doorgegeven werd. In dit stadium van vertellen, zo'n 20 jaar na Jezus' dood en zijn eerste verschijningen, zien we wat er al aan betekenisgeving is toegevoegd aan de eenvoudige 'feiten' dat Jezus was gestorven en dat hij was opgewekt. Allereerst wordt hij *Christus* genoemd, wordt hij geïdentificeerd als Gods Gezalfde. Vervolgens wordt gezegd dat Christus is gestorven *voor onze zonden, zoals in de Schriften staat*. Dat is de tweede betekenisvolle toevoeging. En de derde: Christus is opgewekt *op de derde dag, zoals in de Schriften staat*.

Gestorven voor onze zonden, wat staat daarover in de bijbel? Al heel vroeg moeten Jezus' volgelingen zijn dood hebben geïnterpreteerd als die van een Lijdende rechtvaardige, misschien al gebaseerd op woorden van Jezus zelf. In Jesaja 53 bijvoorbeeld wordt over de lijdende dienaar van de Heer gezegd:

*‘Mijn rechtvaardige dienaar verschaft velen
recht,
hij neemt hun wandaden op zich.
Daarom ken ik hem een plaats toe onder
velen
en zal hij met machtigen delen in de buit,
omdat hij zijn leven heeft uitgegoten in de
dood
en zich tot de zondaars liet rekenen.
Hij droeg echter de schuld van velen
en nam het voor zondaars op.’*

En de toevoeging *op de derde dag*? Waar vinden we dat in de Schriften?

Tallos zijn de verhalen in de bijbel, waarin op de derde dag iets bijzonders en bevrijdends gebeurt. Op de derde dag verhindert God dat Izaäk zal worden geofferd (Genesis 22,4). Op de derde dag sluit God een verbond met het volk Israël (Exodus 19, 11-16). Op de derde dag gaat Ester naar de koning om op te komen voor haar volk (Ester 5,1). Na drie dagen en drie nachten wordt Jona uitgespuwd uit de buik van de vis (Jona 1,17). En ga zo maar door. Dat Jezus op de derde dag werd opgewekt uit de dood is net zo'n bevrijdende daad van God.

Wat Paulus te horen heeft gekregen over Jezus, dat hij, *de Christus*, gestorven is *voor onze zonden, zoals in de*

Schriften staat en dat hij is opgewekt *op de derde dag, zoals in de Schriften staat* - deze boodschap heeft Paulus doorgegeven aan de gemeente in Korinte. In het gedeelte dat we lazen, herinnert Paulus de Korintiërs aan deze boodschap.

En nu zullen we zien, dat het proces van betekenis geven en verbanden leggen met de Schriften doorgaat. Paulus op zijn beurt voegt aan de boodschap over Jezus een nieuw stukje betekenis toe: aan de woorden *opgewekt op de derde dag naar de Schriften* laat hij volgen: *als eerste van de gestorvenen* (vers 20). M.a.w. niet alleen Christus is opgewekt, wij allemaal zullen, na dit leven, opstaan uit de dood. Jezus sterven en opstaan heeft niet alleen betekenis omdat daardoor zonden worden vergeven, of omdat zichtbaar wordt hoe God steeds opnieuw bevrijdend optreedt, maar het heeft ook betekenis voor ons levensperspectief en onze visie op de dood.

Of de Korintiërs deze toevoeging van Paulus, *Christus is opgewekt als eerste van de gestorvenen*, konden meemaken, dat is maar helemaal de vraag. Sommigen schijnen de mening te zijn toegedaan: 'Er is geen opstanding van doden' (vers 12). Het is niet helemaal duidelijk wat ze hiermee bedoelen. Bedoelen ze: dood is dood, na de dood blijft er niets van de mens over? Of: na de dood leeft wel de ziel van de mens, maar niet het lichaam voort en het lichaam wordt ook niet op een later tijdstip opgewekt? Of bedoelen ze: het gaat om opstaan in ons leven hier en nu?

De komende weken, wanneer we stap voor stap heel Paulus verhandeling over de opstanding van de doden zullen doorlopen, gaat het erom, wat wij van deze toevoeging *als eerste van de gestorvenen* vinden. Raakt dat ook onze hoop en onze verwachtingen? Of kunnen we dit maar moeilijk geloven? Om het heel concreet te maken: de gestorvenen van wie de namen op de aandachtswand hangen, de groten zowel als de kleine, geloven we dat zij eens met een nieuw lichaam tot leven worden geroepen? Geloven we dat van andere geliefden die niet meer bij ons zijn? En hoe denken we over onze eigen dood?

Even belangrijk als de vraag naar onze gevoelens en gedachten hierbij is de vraag naar het verband met de bijbel. Vinden we Paulus' toevoeging terug op andere plaatsen in de bijbel? Is het *zoals in de Schriften staat*? Met zulke vragen gaan we de komende zondagen aan de slag.

Voor nu wil ik eindigen met woorden van het lied dat we zo dadelijk gaan zingen. Hieruit spreekt een visie op de Schrift, die wel wat in de buurt van Paulus' toevoeging komt. De bijbel, de Schrift wordt hier bezongen als:

Gods onvergankelijk testament:
dat Hij ons in de dood nog kent -

de dagen van ons leven
ten dode opgeschreven
ten eeuwig leven omgewend.

(Tussentijds 20).

Amen.